

(Вечерње новости)

Редитељ одговара на оптужбе које стижу из Требиња: Учинило ми се да је боље камену са распале карауле да буде на вратима града нашег јединог нобеловца и својом патином улепша атмосферу

Ја сам био увјерен да у Херцеговини има камена напретек. Ових дана је установљено да је та ствар на терену друкчија! Тамо фали камена! Многи Херцеговци, без обзира на то да ли је камен под водом или у недођији, према каменим творевинама гаје интимна осјећања! Због тога оваквима као ја, дакле који не живе на територији Херцеговине, камен се причињава као фатаморгана. Има га, али и нема! Чак су имена творевина промијењена! Кажеш кула а оно испада да је касарна. Није мала разлика! Онда кажеш караула а оно зид зарастао у коров. Човјек би помислио да тамо многи доживљавају камен као мајка дијете. Као крава одојче! Као дио свога тијела. Иако, када се трезвено размисли то је нешто друго.

Поријекло забуне је у различитим доживљајима сврхе камења. Када сам једном покушао да камени мост потопљен у требињском језеру за потребе тамошње хидроцентрале, уз помоћ другова, премјестим на копно, дигао се против мене слободоумни народ Херцеговине. Рекли су - не дамо ми наш камен. Моја идеја је била да је мост бољи када људи прелазе преко њега него када је под водом. Није помогло што сам и сам из Херцеговине. Овај пут се између мене и мојих земљака испријечила логика. Јер, тај мост чами под водом и нема сврху. Не дамо, кажу слободоумни људи, нека чами, ми га видимо сваких седам година, седам дана када се чисти брана, нама је и то доста! Иако незавршеног посла био сам дирнут како љубав зна да буде бескрајна. Ни мајка оцвале љепоте није посесивна према лијепој кћери као ови људи према мосту под водом. Нема везе што мост није приватно власништво! Није било друге него да се одустане од моста који је требало, послуже премјештања, да спаја Андрићев град преко Рзава са Вишеградом. Наставио сам градитељске потхвате, али ми је често мисао бјежала под воду, ка мосту кога заљубљени људи држе потопљеним. Тјешило ме једино што

вјерујем да се и мост чудило као и ја.

Са каменом је као и са језиком, рече ми Матија Бећковић. Када сам га питао како пише своје пјесме, он ми је одговорио: „Лијепо! Замисли да шеташ Херцеговином или Црном Гором! По врлетима гдје свако мало наилазиш на напуштене и полураспаднуте камене куће ти вратиш камен тамо гдје је некада стајао. Тако ја пишем!“

Тако сам ја направио дрвен град. Дрвене куће које су ухваћене у тренутку распадања, демонтиране и однесене, поново склопљене, добиле су у Дрвенграду још један живот. Ту сам свашта научио. Највише о дрвеним кућама по динарским земљама, има у биљежницама аустријских шпијуна који су се спремали за Први свјетски рат.

Они су много прије пуцња Гаврила Принципа тајним путевима упадали на нашу територију и помно пратили све што ће им за рат бити неопходно. Скице наших станишта, димензије дрвених кућа и начин на који се вајати дижу, то је све записано у књигама.

Први свјетски рат је био највеће искушење нашег народа и његова најславнија побједа у новијој историји, али и највећи губитак. Изгубили смо два милиона мушких глава. Наша славна војска се изборила са Аустријом иза које није остало много. У тадашњој Босни и Херцеговини, ускотрачна пруга, двије-три мрачне управне зграде у Сарајеву и неколицина караула која су нас као вампирске утврде подсјећале на окупацију и највеће људске губитке. Ништа Аустрија није изградила што је завриједило заштиту. Ништа као мост на Дрини кога је, на крају, заштитио Унеско!

Пратећи идеју Матије Бећковића и начин на који он пише своју поезију, ја сам одлучио да изградим Андрићев град. Иако се овај поступак разликује од његових пјесама. Овдје се камен враћа тамо гдје никада није био. Ипак, могао је да буде или је био у литератури Иве Андрића! Више разлога је условило овај пројекат који ће 28. јуна доживјети своју прву прославу! Прва половина града је готова и тада ће бити откривен споменик Иви Андрићу. Историјска појава Милорада Додика је омогућила читав пројекат, али и моје увјерење да је Андрић један од највећих писаца свијета и истина да су његови романи једнако важни као „Рат и мир“, „Маестро и Маргарита“, „Буденброкови“! Лични разлози за ову акцију нису покренути само оном поруком коју смо добили када је јула 1991. бисту нобеловца мацолом срушио Мурат Шабановић и због тога што, касније, никоме није пало на ум да обнови ту бисту!

Чега све не желим да се одрекнем, питао сам се док се свијет мијењао посљедњих двадесет година?! Нисам желио али ни могао да се одрекнем властитог дјетињства. Рођен сам десет корака од стопа Гаврила Принципа и као петогодишњи дјечак најмање сто пута пуцао из невидљивог пиштоља у замишљеног цара, навијао сам у кошарци за Младу Босну и Даворина Поповића. Када сам у гимназији откривао Иву Андрића његова умјетност ме очарала, али је његова припадност ослободилачкој организацији Млада Босна код мене пробудила узвишена осјећања!

Данас, много година касније, ништа се није промјенило. Дапаче, град којег градим је исходиште свих мојих умјетничких дјеловања, али и идеје одбране мог дјетињства!

Ако је наш нобеловац био члан Младе Босне и робијао због те припадности, а Гаврило није пуцао у цара у Бечу него на окупираној територији, и ако у мом родном граду данас Принципов мост зову Фердинандов, а стопе више нису тамо гдје су биле, све се ту промјенило. Неко хоће да промијени моју историју, поништи моја увјерења?! Утолико је Андрић повезао многе ствари из мога, али и наших живота. Између осталог и судбину Требиња, гдје су аустријски војници потрчали из караула које данашњи Требињци чувају и усред града потјерали најугледније грађане. Учинили су то као одмазду за атентат на Фердинанда. Под кровове тог града уграђујемо мотиве који ће бити и судбинска одбрана нашег народа! Учинило ми се да је боље камену са распале карауле да буде на вратима града нашег нобеловца и својом патином уљепша атмосферу у којој ће боравити великани музике, филма, филозофије, али и обични грађани?!

Али, ту је изгледа грешка. Нисам схватио да је стање ствари у нашем народу такво да се и распале карауле називају споменицима културе!? Иако званичне институције тврде обрнуто. У случају ове о којој је ријеч ради се о једном зиду пошто су управо неки од ових демостраната годинама одвлачили камен себи за властите послове!? Сигурно је да овдје није било љубави као код оног потопљеног моста. Ако људи вјерују да је мосту боље под водом, па макар и невидљив он је њихов, онда је питање зашто би исти људи вјеровали да под кров Андрићевог града треба смјестити све оне мотиве који, нема сумње, бране будућност њихове дјеце?! На том скупу који је обиљежио почетак изборне кампање у Републици Српској, гдје је слободоумни свијет стао у одбрану историјских вриједности, читај зида, окупили су се становници Требиња којима смета одлука начелника Ћука да Андрићевом граду поклоним камен са куле. Један од њих нас је посјетио на дугогодишњу достављачку традицију која је увијек постојала у нашем народу и стајала наспрам јуначких дјела. Тај човјек је рекао: „Браћо Херцеговци, најбоље је да ми обавјестимо аустријску амбасаду о овом вандалском акту.“

Када 2014. године кроз Тријумфалну капију у Паризу буду марширале побједничке војске из Првог свјетског рата, биће отворен Андрићев град као јединствена културна утврда. Тада ће у Паризу марширати и српска почасна чета, уз њих ће бити сјене наших бораца који су заједно са савезницима 1914. тукли највећу силу свијета, а у хладовини политичке сцене Херцеговине, и тада ће, као и данас, тамошњи политичари бранити вампирске грађевине аустријских касарни и ако им затреба назваће их „културним споменицима“!

Волио бих да ме вријеме демантује, али шансе за обрт су мршаве. Обећање начелника општине Требиње да ће он лично и његова општина тим каменом помоћи изградњу Андрићевог града већ је доживјела крах. Под притиском и политичких ривала и страха да не изгуби изборну трку са супарницима он је попустио. Шта год сада причао он зна шта је мени обећао. А ја му то нећу понављати. Надам се да се неће понашати као већина општинских политичара који своје одлуке углавном доносе под притиском мале или велике нужде!

П. С.

Ако се ова ситуација буде драматизовала, компликовала, ја пристајем да преговарам о накнади за камен са аустријским генералштабом директно, никако са чуварима распале монархије.